

ZADRUGA

:: :: Glasilo „Zadružne Zveze v Celju“. :: ::

„Zadruga“ — štirnajstdnevnik.

»Zadružna Zveza v Celju« kot izdajateljica in lastnica »Zadruga« je razposlala svojim članicam sledeči dopis: »Zadnja leta smo izvršili v celi svoji organizaciji nenavadno mnogo poučnega dela. Posledice se kažejo v tem, da je postalo poslovanje v naših zadrugah vedno popolnejše, ljudstvo pa je začelo kazati zadrugam vedno več zupanja in tudi več spoznavanja za važnost zadružnega gospodarstva. To poučno delo moramo nadaljevati v bodoče. Nadaljevali bomo s poučnimi sestanki in predavanji, skrbeli bomo za dobre brošure o zadružništvu, posvetiti pa moramo vso skrb tudi zadružnemu časopisu, ki prihaja redno med ljudstvo in tvori trajno duševno vez med zadrugarji cele naše organizacije.

Naše ožje načelstvo se je o tem temeljito posvetovalo v seji dne 11. novembra in je dognalo, da so posamezne zadruga za razširjenje zadružnega časopisa storile še vse premalo, mnoge sploh še niso storile ničesar. Zveza izdaja glasilo »Zadruga«, ki izhaja že 22. leto in ki zavzema po sodbi izvrstnih strokovnjakov med vsemi avstrijskimi zadružnimi listi najodličnejše mesto. Vkljub temu, da je Zveza imela pri tem listu doslej redno letno izgubo, so se članice vendarle za list vse premalo pobrigale. V bodoče se mora to temeljito spremeniti. Da se to zgodi, je načelstvo sklenilo:

1. Pozvati vse Zvezine članice, da naroče »Zadruga« od 1. januarja 1915 naprej za vse člane načelstva in nadzorstva, nadalje pa naj ob novem letu pozovejo tudi svoje druge člane, da si list naroče.

2. Vsaka članica je doslej prejemale list brezplačno. Odslej naj vsaka članica dotični izvod plača.

3. Zadruga bo od 1. januarja 1915 naprej izhajala po dvakrat mesečno; vsakega prvega in vsakega petnajstega v mesecu in sicer vsakokrat na 16 straneh. Cena listu ostane kakor doslej 3 K letno.

4. List se bo oziral na krog svojih čitateljev ter se bo poljudno pečal z vsemi zadružnogospodarskimi zadevami, ki zanimajo naše ljudstvo. V splošnem si bo stavil nalogo razširjati med ljudstvom spoznavanje zadružne misli in širiti smisel za zadružno delo.

Prepričani smo, da vsa vodstva naših članic uvidevajo potrebo širjenja zadružne izobrazbe in da bodo vsem sklepom našega načelstva pritrdila. Res je, da se s tem naloži zadrugam nov davek, toda bodite uverjeni, da Vam bo ta izdatek v bodoče prinesel obilo sadu. Čim bolj bo ljudstvo Vaše delo umevalo, tem lažje in tem uspešnejše bo Vaše delovanje. Umevalo pa Vas bo ljudstvo le tedaj, če ga bode k temu priučili s pomočjo dobrega zadružnega beriva.«

DR. ANTON BOŽIČ:

Nekaj opazk k letošnji bilanci.

S koncem leta 1914 bodo sestavljale naše zadruge bilance, da vidijo uspeh ali neuspeh svojega celoletnega dela. Izpolnile bodo s tem svojo zakonito dolžnost, pa tudi dolžnost nasproti zadružnikom, ki imajo pravico, izvedeti o stanju svoje zadruge, za katero ali neomejeno s celim svojim premoženjem ali omejeno do gotovega zneska jamčijo.

Bilanca za leto 1914 bo prva »vojna bilanca«, katero delajo naše zadruge. Do sedaj v takem položaju še niso bile. Tem častnejše bo izpričevalo za trud zadružnih činiteljev in tem sijajnejši dokaz moči zadrug, čem lepša in snažnejša bo letošnja bilanca. S tem pa ne maram bodriti k bilanci, ki bi se našemila in bi ne odgovarjala dejanskemu položaju zadruge. Bilanca — če naj ima kaj vrednosti — mora biti v vsakem slučaju stroga, reelna, tako da lahko načelstvo in nadzorstvo zadruge z mirno vestjo in z popolnim prepričanjem vsako posamezno postavko zagovarja in utemelji. Samo opravičiti jo, bi ne zadostovalo.

V zadnjem času se je z ozirom na vojne dogodke razmišljalo in pretresovalo vprašanje, ali naj naši kreditni zavodi (avstrijski in ogrski) bilanco napravijo že sedaj ali se pa naj rok za napravo bilance podaljša do konca vojne, Zagovorniki podaljšanja bilančnega roka se sklicujejo na sedanjo negotovo stanje, na dejstvo, da je borza, na kateri se vrednostnih papirjev cene določajo, sedaj zaprta in je vsled tega negotovo, s katero ceno se naj postavijo vrednostni papirji v bilanco, in na dejstvo, da so mnoge terjatve neizterljive ali dvomljive, kar po srečni vojni najbrž ne bo v toliki meri. — Nasprotniki podaljšanja bilančnega roka teh razlogov ne pripoznajo kot utemeljenih in upravičeno trdijo, da zahteva zakon in redno gospodarstvo, da se bilanca pravočasno kakor v mirnih časih izgotovi in predloži, ter še poudarjajo, da bi bilo najslabše spričevalo za avstrijske kreditne zavode, ako bi se v tem času ne upali z bilanco na dan in bi si pomagali z raznimi manjvrednimi izgovori.

Za slovenske kreditne in pridobitne zadruga veljaj načelo, da se izgotovi bilanca za leto 1914 brez vsakega olajšanja čemprej ter objavi na dosedaj običajen način. Dežele, v katerih prebivajo Slovenci, in v katerih delujejo zadruga celjske Zadruga Zveze, dosedaj od vojne niso bogve kako prizadete. Se kaže sicer pomanjkanje delavcev na kmetih, pri posameznih zadrugah manjka nekaj članov načelstva in nadzorstva, ni pa po moji vednosti zadruga, ki bi bila svoje delovanje popolnoma ustavila. Tudi denarna kriza ni pritislila na nas bolj kakor v ravno minulih letih. Gospodarstvo se je razvilo pri nas v očigled razmeram še precej normalno, insolvent in konkurzov dosedaj ni bilo. Naše zadruga nimajo velikih zalog vrednostnih papirjev, tudi poslovanje z menicami je še precej omejeno. Zadruga morajo pokazati, da so ostale vzlic vojni trdne in čvrste in da redno poslujejo. Ako si hočejo obdržati zaupanje vlagateljev in dolžnikov ter zadrušnikov, morajo napraviti pravočasno letni račun (bilanco).

Ostani torej pri tem, da napravijo vse zadruga brez izjeme takoj po novem letu letni račun ali bilanco in predložijo isto zadrušnikom in javnosti.

Par opazk k sestavi letošnje bilance ne bo škodovalo.

Kako se je ravnati pri terjativah (posojilih)?

Za vse terjatve zadruga kaže napraviti natančno imensko inventuro. Dolžnike je vpisati zaporedoma na poseben seznam z

zneski na kapitalu in obrestih in z označbo, od kedar so obresti na dolgu. Načelstvo in nadzorstvo mora to imensko inventuro pregledati in mora pretehtati vsakega dolžnika posebej na njegovo kreditno zmožnost in na varnost posojila ter na odplačevanje. Pri kreditih, ki so neizterljivi, bo treba napraviti popolne odpise, pri dvomljivih kreditih bo treba odpisati v sedanjem času več kakor v mirnih časih. Dolžnike, pri katerih posojilo ni dovolj varno zavarovano, bo treba pozvati, da posojilo vrnejo ali dajo zadrugi boljše jamstvo. Dolžniki, ki že leta in leta niso na kapital ničesar odplačali in so morebiti celo obresti na dolgu, ne zaslužijo prizanesljivosti, treba jih je pozvati, da plačajo obresti in vsaj del kapitala. Najslabša stran naših kreditnih zavodov je, da puste dolžniku posojilo skozi desetletja, ne da bi ga silile na odplačevanje. O tem bom o priliki še posebej izgovoril resno besedo. Sestava bilance naj se porabi od strani načelstva in nadzorstva v temeljiti pretres posebno konta dolžnikov, da bo bilanca posebno glede terjatev popolnoma zanesljiva. — Koliko naj znaša odpis, je presoditi za posamezni slučaj. Splošnega navodila dati ni mogoče.

Kako je z vrednostnimi papirji?

Vrednostne papirje se običajno postavi v bilanco z kurzno vrednostjo z dne 31. grudna. Letos ni borza odprta, 31. grudna t. l. najbrž še ne bo odprta. Kurz vsled tega ne bo določen. — Strokovnjaki se prepirajo, s katerim zneskom se naj pri teh razmerah postavi papirje v bilanco. Eni so mnenja, da se naj vzame za podlago kurz od 31. grudna 1913, drugi so naziranja, da se naj vzame kurz od onega dneva, ko se je borza zatvorila, zopet drugi, da se naj vzame kurz od 25. julija 1914. **Jaz sem mnenja, da kaže vzeti za podlago kurz na dan 31. junija ali 1. julija 1914.** — V tem času je bilo sicer že nekako vznemirjanje, vojnega stanja pa še ne. Čas 1. julija je bil kolikor toliko normalen. — Ob koncu prvega polletja se napravlja poletna bilanca. Od tistega časa so se razmere sicer bolj na neugodno izpremenile, vendar pa gotovo ne toliko, da bi se lahko reklo, da so papirji po svoji notranji vrednosti mnogo izgubili. — V slučaju srečnega izida vojne bo cena vrednostnim papirjem poskočila. — Notranji vrednosti bo po mojem mnenju čas okoli 1. julija t. l. najbolj odgovarjal. Zadruge, ki imajo vrednostne papirje, naj torej postavijo iste v bilanco s kurzom od 1. julija 1914, če jim pa dopuščajo razmere, posebno rezervni fondi, naj od vrednostnih papirjev še precejšnji znesek odpišejo.

Kaj je z naložerim denarjem?

Naložbe naših zadrug pri bankah bodo po mojem mnenju dokaj varne. Lahko se jih torej postavi brez vsakega odpisa v bilanco. Naložba pri Zadružni Zvezi je danes ena najvarnejših. Zadružna Zveza posluje sedaj redno, izplačuje tudi visoke zneske in ima svoj denar varno in likvidno naložen. — Z dvomljivimi kreditnimi posli se ne peča, ampak posojuje denar samo kreditnim in pridobitnim zadrugam, torej tako varno, kakor je le mogoče. Izgube so sedaj izključene, dvomljive naložbe pri Glavni posojilnici v Ljubljani in pri Posojilnici v Šoštanju so v zadovoljstvo uravnane. Tudi pri denariu, ki je naložen v Zadružni Zvezi, torej ni treba niti najmanjšega odpisa. Nekatere posojilnice pa imajo denar naložen pri drugih kreditnih zavodih. Tozadevno se mora po večini slučajev smatrati naložbo kot popolnoma varno. So le redki slučaji, kjer bi bil odpis priporočljiv. Tozadevno naj se posojilnice obrnejo na Zadružno Zvezo po nasvet.

Kako je z inventarjem?

Glede inventarja se priporoča kar najizdatnejši odpis. Inventar se hitro pogubi, pride ob vrednost že v par letih. Ne kaže torej obdrževati v bilanci cele vrednosti inventarja, ampak se mora vsako leto po 10⁰/₀ do 20⁰/₀ odpisati. — Če se že priporoča odpis v mirnih časih, je v vojnem času tem bolj na mestu.

Kako je z nepremično imovino?

Zastopam mnenje, da kaže tudi pri nepremičnini vedno in trajno odpisovati. Najsi tudi vrednost zemljišča in stavbišča narašča, vendar je odpis priporočljiv iz dveh ozirov: prvič naj tvorijo kakor pri velikih industrijskih podjetjih nepremičnine z nizko bilančno vrednostjo tiho rezervo za vse slučaje, drugič se mora posebno pri hišni posesti uvaževati, da v današnjem hitroživem času hiše mnogo hitreje naraščajo kakor nekdanj. Odpišujte pri nepremičninah letos tem več, ko vidite, kako v slučaju vojne tudi vrednost nepremičnin pada, četudi seveda samo za kratek čas, za dobo pustošenja.

Kaj je z obrestmi deležev?

Zadružna Zveza priporoča že od nekdanj naj se deleži za navadno ne obrestujejo. Pri deležih do 20 K nima obrestovanje no-

benega zmisla. Posamezni zadrufnik si ne more z zneskom po okoli 1 K nič pomagati, zadrugi pa daje obrestovanje takih deležev mnogo dela in sitnosti; tudi pri zadrugi neobrestovanje deležev pri čistem dobičku nekaj zaleže. Z letošnjo bilanco naj torej tudi pri zavodih z razmeroma nizkimi deleži obvelja načelo, da se deleži ne obrestujejo. — Visoke deleže se naj obrestuje le z nizko obrestno mero, k večjemu z 4% ali $4\frac{1}{2}\%$. — Letos tudi banke ne bodo dajale mnogo višjih dividend, če bodo jih sploh dajale. Zadruge pa imajo človekoljubni, pomožni namen, pri njih naj bo vsled tega obrestovanje visokih deležev nižje, ker pri njih naj nihče ne išče posebnih dobičkov.

Kaj je z čistim dobičkom?

Ves letošnji čisti dobiček se naj porabi za odpise, kar ga ostane, se ga naj pridene rezervnemu fondu. — Poleg odpisov je krepljenje rezervnih fondov v sedanjem času najvišja dolžnost. Sedanji čas, ko nam pride še le prav pred oči, kako minljive so razne vrednosti in kake vrednosti je velika rezerva v času, ko se vse maje, nas najbolj utrdi v prepričanju o pravilnosti zahteve Zadrufne Zveze, da naj članice rezervni fond krepijo in lastno premoženje v vsakem oziru večajo. Nagrad za poslovanje letos naj ne bo, vsaj večjih nagrad ne. Proti primernim, malim nagradam članom načelstva in nadzorstva, ki so poslovanje zadrufe vodili in delali v zadrugi, nisem bil nikdar. Večje in velike nagrade pa niso bile nikdar na mestu, v zadrugah nimajo upravičenosti in se posebno letos nikjer ne smejo deliti. Tudi za dobrodelne namene se naj letos večjih svot ne razdeljuje. Kreditna zadruga sama je največji dobrodelni zavod okraja in kraja; s tem, da si zadruga osigura svoj obstoj z močnimi rezervnimi fondi, je storila tudi okraju in kraju, za katerega deluje, največjo dobroto.

Bilance zadrug, ki bodo sestavljene po teh navodilih, ne bodo sicer na zunaj učinkovale z velikimi dobički, bodo pa jasen izraz moči dotične zadrufe.

Želim, da bi bile »vojne bilance« naših zadrug odsev zdravega gospodarskega položaja naših pokrajin.

Ureditev dolžniških zadev.

Vsa posojila, nastala pred 1. avgustom tek. l., so podvržena, kakor smo že v »Zadrugi« ponovno izvajali, moratoriju. Del teh posojil z obrestmi od celega dolga pa je po določbah moratorija vendar plačljiv. Posojilnica ima torej pravico, da vsote, ki so glasom moratorija plačljive, iztirja ali pa vsaj zahteva podaljšanje dolžnega pisma. Vprašanje pa je, če je tako podaljšanje sploh mogoče izpeljati in če je isto neobhodno potrebno za varnost terjatve. Moramo si predočiti, da dolžnik in poroki jamčijo za celi dolg do popolnega plačila, nikakor pa ne samo do dneva zapadlosti. Podaljšanje se izvršuje deloma iz pristojbinskih vzrokov, deloma pa zato, da poroki s podpisom priznajo svojo vednost, da dolg še ni plačan. Če se podaljšanje ne izvrši, je mogoče tudi na podlagi prvotnega dolžnega pisma zahtevati od porokov plačilo. Ti bi zamogli ugovarjati edino le to, da je v času zapadlosti dolga dolžnik še bil trden in da se je še le pozneje tako poslabšal, da ni mogel več sam plačati. Morali bi pa seveda dokazati, da so bili vsled posojilnične nemarnosti oškodovani, ker so po pravici domnevali, da je dolg že plačan, ker jih ni nikdo pozval k podaljšanju dolžnega pisma.

Vse to moramo zlasti sedaj imeti pred očmi. Postopalo se bode najboljšo tako: dokler sta dolžnik in njegov porok (oz. poroki) doma, naj se izvrši podaljšanje kakor običajno; če je dolžnik na bojišču, njegovi poroki pa doma, naj se na plačilo dolga opominja dolžnikovega zastopnika, t. j. njegovo ženo, sina ali koga družega domačega, sploh pač tistega, kdor dolžnikove zadeve upravlja. Zve-li načelstvo posojilnice, da ta zastopnik ne more plačati, lahko bodisi samo podaljša posojilo v dogovoru s poroki ali pa pusti dolžno pismo nepodaljšano; v tem slučaju pa se mora porokom naznaniti, da dolg ni bil plačan. To naznanilo se mora zgoditi tako, da ga je lahko dokazati, torej najboljšo s potrdilom porokov, da so bili obveščeni. Pogosto se ponudi dolžnikova žena, da prevzame dolg. Proti takemu prenosu ne more biti pomisleka, da žena postane član zadruge, zlasti če se vrednost posojila ne spremeni. Naše mnenje je, da takega prenosa na ženo ni treba in da tam, kjer bi se bilo bati za varnost posojila, popolnoma zadostuje, če pristopi žena kot porokinja, ozir. kot porokinja in plačnica. Zlasti pa ne svetujemo prepisovati dolga na ženo v slučajih, kjer je bodisi sama malo premožna ali pa kjer pomija nove slabše poroke. Kajti s tem, da je dolžnik odsoten, posojilo v večini slučajev sploh še ni ogroženo. Bodisi se dolžnik povrne in plača, ali pa se ne povrne; takrat pa se itak obravnava njegova

zapuščina, h kateri je treba posojilo prijaviti. Ako torej ni nobenih posebnih vzrokov, ni treba posojila prepisovati in zadostuje — če že hočemo dolžnikovo ženo pripraviti do poročstva — da podpiše ista dolžno pismo kot porokinja in plačnica. Na dolžno pismo se naj v takih slučajih dodatno pripiše: »**Jaz spodaj podpisana N. N., žena glavnega dolžnika N. N. se zavežujem s podpisom tega dolžnega pisma izpolniti vse v tem dolžnem pismu zapopadene obveznosti in je plačati nerazdelno kot porokinja in plačnica.**« Pod ta pripis podpiše se žena ter se dodene tudi datum izgotovitve.

Ako pa je dolžnik in jeden porok (ali oba poroka) na bojišču, se dolžno pismo naj ne podaljša ter se naj postopa tako kakor v zgornjem slučaju. Opominja naj se dolžnikove zastopnike in če ti ne morejo plačati, naj se pusti zadevo pri miru. O tem je treba obvestiti poroke tudi v slučaju, da so na bojišču. (Posojilnica se mora vedno varovati, da bi poroki ne iskali pri njej odškodnine v slučaju zane-marjenja obvestila.) Naj-li se tako naznanilo pošlje na domači naslov porokov ali pa za njimi na bojišče, o tem naj razsodi načelstvo od slučaja do slučaja. Tako naznanilo ni neobhodno potrebno, ampak se nasvetuje samo iz previdnosti, da bi poroki ne mogli ničesar ugovarjati. Pri ogroženih, sploh manj varnih posojilih je tako naznanilo vedno na mestu.

Če je dolžnik doma, jeden ali oba poroka pa na bojišču, se dolžno pismo sploh naj ne podaljša, pač pa se naj porokom naznani, da dolg ni bil plačan. Če bi dolžnik ponudil nove poroke, ki bi bili istotako močni, se jih lahko sprejme; nikakor pa ne samo jeden, ker je k izmenjavi enega poroka treba soglasa od drugega.

Če vidimo, da je katerisibodi izmed zavezancev na bojišču, se lahko pusti dolžno pismo nepodaljšano. Kake pristojbinske kazni se v tem slučaju ni treba bati, ker je itak z odsotnostjo zavezancev (dolžnikov, porokov) zadosti dokazana nemožnost podaljšanja. Samo to se priporoča, akoravno ni neobhodno potrebno, naznaniti porokom, da dolg ni plačan.

Dogaja se tudi, da pošlje porok z bojišča pismo, v katerem svoje poročstvo odpoveduje. Dokler dolžno pismo še ni zapadlo, nima taka odpoved nobenega pomena; toda smatrati moramo tako odpoved za porokovo željo, da se vstraja na plačilo dolga ob času zapadlosti. Kakor hitro torej sedaj zapade dolg v plačilo, naj se zahteva plačilo onega dela, ki po moratoriju ni odložen. Če je dolžnik doma, se ta stvar lahko reši. Če ne more plačati, se napravi čez v plačilo zapadli del dolga novo dolžno pismo, še enkrat posebej zajamčeno (bodisi z istimi ali drugimi poroki), ostali odloženi del dolga pa se pusti

na starem dolžnem pismu. Če dolžnika ni doma in njegovi zastopniki ne morejo plačati, moral bi se neodloženi (zapadli) del posojila pravzaprav iztožiti. Sodnija v takem slučaju skoraj brez izjeme dovoljuje izvršbo, le v slučajih, ako se dolžnik (ali njegovi zastopniki) izkažejo z uradnim občinskim potrdilom, da mu (jim) na noben način ni mogoče plačati, daja sodnija v smislu moratorija najdalje dvamesečni plačilni odlog. (Ti slučaji pa bodo redki, ker postopajo naše posojilnice pri dovoljevanju posojil zelo previdno.) Svetovati je pa, da se postopa v takih slučajih vedno sporazumno s poroki, če so doma. Ako ne zahteva niti jeden niti drugi porok, da bi se posojilo iztirjalo ali boljše zavarovalo, ni treba sploh ničesar ukreniti. Samo naj porok potrdi, da je o celem slučaju obveščen. Mnogokrat bo zadostovalo, da se podpiše še dolžnikova žena kot nadaljni porok. Ako pa bi se za neodloženi del posojila sprejel novi porok, izpeljalo bi se na starem dolžnem pismu podaljšanje neodloženega dela približno tako-le:

»Na podlagi načelstvenega sklepa z dne se je rok za plačilo neodloženega dela po K h . . . pod zgoraj navedenimi pogoji podaljšal do Podpisani se s podpisom tega podaljšanja (prolongacije) kot poroki in plačniki skupno nerazdelno zavežejo plačati navedeni del kakor tudi stroške, spojene z njegovim morebitnim izterjevanjem.« Slede podpisi novih porokov. Kolekuje se po I. lestvici. Odloženi del lahko ostane nepodaljšan.

Ako bi tudi drugi porok ne hotel dalje jamčiti, je za posojilnico najboljše, ako dolg iztoži. — Kakor je videti, ni lahko dati za vsak slučaj splošnega nasveta. Zato le opozarjamo na eno ali drugo možnost z željo, da bi se ravnalo previdno.

Poroštvene obveznosti v boju padlih porokov se morajo za slučaj, da niso bili ti poroki z drugimi nadomeščeni, prijaviti k njihovi zapuščini. Zato je treba imeti natančen seznam poroštvenih obveznosti posameznih oseb; treba je vsak čas pregledovati in spopotnjevati sezname porokov.

DR. JOŽE PUČNIK:

Cesarska naredba z dne 12. okt. 1914, drž. zak. št. 275, o oderuštvu.

S to cesarsko naredbo je izgubil takozvani oderuški zakon z dne 28. maja 1881, drž. zak. št. 47, svojo moč; na njegovo mesto so stopila v veljavo stroga določila cesarske naredbe o oderuštvu.

Ker je vojno stanje poslabšalo s tem, da je postala dobava kredita težka in draga, da so poskočile cene živilom in drugim vsakdanjim potrebščinam, ravno najbolj gospodarski položaj neimovitih slojev, moremo stroga določila te cesarske naredbe le pozdraviti.

Glavna določila te naredbe so sledeča:

I. Ničnost pogodb.

Pogodba je nična, če kdo lahkomišelnost, stisko, slabost una, neizkušenost ali razburjenost koga drugega s tem izrablja, da dá sebi ali pa kaki tretji osebi za dajatev obljubiti ali pa podeliti tako protidajatev, katere vrednost stoji napram vrednosti dajatve v očitnem nerazmerju.

II. Kaznivost oderuštva.

1. Zraven tega se kaznuje vsakogar,

- a) ki **namenoma** pri **dovoljevanju** ali pa **podaljšanju kredita** postopa, kakor popisano pod I;
- b) ki si pridobi oderuško terjatev z **namenom**, da bi jo uveljavil ali pa komu drugemu odstopil;
- c) ki **namenoma** oderuško terjatev uveljavi ali komu drugemu odstopi, radi pregreška s strogim zaporom od 3 mesecev do 1 leta.

2. a) Storilca, ki oderuško kupčijo zakriva, ki si da dajatev oderuškega dobička s prisego, častno besedo ali s kakšno drugo zaprisego zavarovati ali, ki si pridobi izvršilni naslov o še neobstoječi terjatvi;

- b) onega, ki si tako nastalo ali zavarovano oderuško terjatev pridobi z namenom jo uveljaviti ali komu drugemu odstopiti, ali kdor jo v resnici uveljavi ali komu drugemu odstopi;
- c) storilca, ki večkrat tako dejanje stori ali pa obrtoma, se kaznuje radi pregreška s strogim zaporom od 6 mesecev do 3 let.
- d) Storilca pa, ki **opravlja** oderuštvo obrtoma, se kaznuje radi zločina z ječo od 1 do 5 let, če je bilo večje število oseb težko oškodovanih.

3. Ravno tako se kaznuje onega, ki

- a) **namenoma** pri sklepanju, izpremenitvi ali pri posredovanju kake kupčije, **katere predmet je prodaja ali pa nakup kake stvari ali pravice**, postopa kakor popisano pod I, radi pregreška s strogim zaporom od 6 mesecev do 3 let, če je bilo dejanje storjeno obrtoma;

b) storilca, ki je oškodoval večje število oseb, se kaznuje radi zločina z ječo od 1 do 5 let.

4. Zraven zaporne kazni se v vseh slučajih lahko obsodi storilec tudi še na denarno globo do 20.000 K ter na odpravo.

Vse posledice, ki so v zvezi z obsodbo radi prestopka goljufije po veljavnem kazenskem zakonu, nastopijo tudi v slučaju obsodbe radi pregreška odušstva.

5. Kaznuje se tudi onega, ki si da od drugega, za katerega bi imela prelomljena častna beseda izgubo javne službe za posledico, izpolnitev zaveze iz kreditne kupčije s častno besedo ali podobno zaprisego obljubiti, in sicer s strogim zaporom od 1 tedna do 6 mesecev. Zraven zavora se lahko tudi izreče denarna globa do 2000 K in odprava.

III. Pravne posledice nične odušske pogodbe.

Ako je pogodba po predidocih določbah nična, mora vsaki del dati vse nazaj, kar je sprejel na podlagi te pogodbe v svojo korist. Plačila je treba vrniti s postavnimi obrestmi od dne, ko je bil denar sprejet; istotako je treba dati izročene stvari nazaj ali pa povrniti ono vrednost istih, ki so jo imele za časa izročitve; odškodovati je treba vsa potrebna in koristna izboljšanja izročenih stvari in narobe povrniti škodo nastalo iz obrabljenja istih.

IV. Glavne razlike te naredbe od prejšnjega takozvanega odušskega zakona.

Né glede na različna kazenska določila je bil prejšnji odušski zakon naperjen le proti odušskim izrodkom pri dajanju in jemanju kredita, medtem ko cesarska naredba štiti tudi **vsako drugo kupčijo**.

2. Prejšnji odušski zakon se je obračal le proti onim kupčijam, kjer je bilo razmerje med dajstvo in protidajstvo **nezimerno (masslos)**, medtem ko naredba štiti že one, kjer je **nesoglasje očividno**.

3. Če sta bili obe stranki **trgovca**, se po prejšnjem oduškem zakonu ni dalo ugovarjati odušstvu, medtem ko naredba štiti tudi te kupčije.

4. Po prejšnjem zakonu je bil oduh kazni prost, če se je svojega dejanja, predno je bil obtožen, skesal ter škodo povrnil. Tudi ta vratca za oduhe je naredba odpravila, tako da je oduh, četudi povrne iz strahu pred kaznijo napravljeno škodo, še zmiraj kaznjiv za svoje dejanje.

Stanje registriranih pridobitnih in gospodarskih zadrug ter zadružnih zvez v Avstriji 1. januarja 1914.

Skoraj 15 let je v Avstriji vsako leto število novoustanovljenih zadrug naraščalo. Še le 1912. l. je prineslo prvič nazadovanje, četudi relativno le neznatno. Kritično l. 1913 pa je prineslo nazadovanje kakor ga ni nihče pričakoval. Daleč moramo iti v zgodovini naraščanja pri našem zadružništvu nazaj, da najdemo tako malo število novih ustanovitev kakor l. 1913. In sicer se je ustanovilo l. 1896 samo 600 novih zadrug; bilo pa je takrat v celi državi le 3.660 zadrug. Od leta 1896 pa je število novoustanovljenih zadrug od leta do leta naraščalo, dokler se ni l. 1907 v primeri z l. 1896 podvojilo in doseglo 1911 najvišje stanje z 1.646 novoustanovljenimi zadrugami. Sledečega leta je bilo ustanavljanje že manj živahno, nikdo pa ni pričakoval, da bomo mogli za l. 1913 poročati le o registriranju 686 novih zadrug. Temu nizkemu številu ustanovitev pa stoji nasproti taka množina razdružitev, kakor jih še nismo doživeli. Ako število zadrug naglo narašča, je računati s tem, da se jih mnogo razdruži; od l. 1900 sem se je razdružilo letno več ko 100 zadrug. L. 1903, 1905 in in 1912 smo imeli več ko 300 takih slučajev. Ali l. 1913 se jih je razdružilo 433, kar je, upoštevajoč malo število novih ustanovitev, jako neugodno znamenje slabih gospodarskih razmer. Leto 1913 je jako neugodno vplivalo na naše zadružništvo. To se bode jasno pokazalo tudi, ko se bodo statistično obdelali zaključki tega leta.

Ako pregledamo številke, vidimo, da je odstotek novih ustanovitev padel l. 1912 od 10 na 7'2; l. 1913 je padel na 3'6, dočim je odstotek razdružitev narastel od 1'8 na 2'3.

Kar se tiče prirastka pri posameznih vrstah zadrug, vidimo, da se je pomnožilo z novimi ustanovitvmi število posojilnic po sistemu Schulze-Delitzsch za 3'5⁰/₀, rajfajzenovk za 1'4⁰/₀, konzumov za 4'6⁰/₀, kmetijskih (nakupnih in prodajalnih, skladiščnih) zadrug za 5'7⁰/₀, obrtnih zadrug za 10'7⁰/₀, stavbenih zadrug za 7'8⁰/₀ (l. 1912 še za 25'1⁰/₀), in male skupine raznih zadrug za 10'7⁰/₀. Najmarljivejše so ustanavljali nove zadruge kmetovalci; kajti med novimi ustanovitvmi je 44⁰/₀ rajfajzenovk in drugih kmetijskih zadrug 18'4⁰/₀; druge posojilnice tvorijo 20'1⁰/₀, konzumi 7'6⁰/₀, obrtne zadruge 6'4 in stavbene zadruge le še 3'2⁰/₀ vsega prirastka v avstrijskem zadružništvu l. 1913.

Dežela	Skupno število registriranih zadrug			Posojilnice				Konzumna društva			Kmetijske zadruge			Obrtne zadruge			Stavbene zadruge			Razne zadruge			Zadružne zveze		
				v celem	po sistemu		v celem																		
	Schulze-Deitzsch	Raiffeisen																							
	z																								
	omej.	neomej.																							
				zavezo																					
v celem	z omejeno	z neomejeno zavezo	v celem	z omejeno	z neomejeno zavezo	v celem	z omejeno	z neomejeno zavezo	v celem	z omejeno	z neomejeno zavezo	v celem	z omejeno	z neomejeno zavezo	v celem	z omejeno	z neomejeno zavezo	v celem	z omejeno	z neom. zavezo	v celem	reg. pridobitne in gosp. zadr.	društva		
Spod. Avstrijsko { Dunaj	352	335	17	144	140	4	—	15	12	3	5	5	—	121	111	10	55	56	—	11	11	—	12	5	7
izven Dunaja	1 256	663	593	657	73	27	557	57	50	7	485	483	2	27	27	—	29	29	—	1	1	—	—	—	—
Zgornje Avstrijsko	432	166	266	285	24	1	260	29	24	5	77	77	—	31	31	—	9	9	—	1	1	—	3	—	—
Solnograško	103	43	60	64	7	—	57	9	6	3	13	13	—	10	10	—	5	5	—	2	2	—	1	—	—
Štajersko	856	363	493	551	63	57	431	40	39	1	181	178	3	63	63	—	17	17	—	4	3	1	7	—	—
Koroško	292	88	204	219	18	21	180	12	11	1	43	41	2	15	15	—	3	3	—	—	—	—	2	—	—
Kranjsko	444	221	223	227	12	26	189	10	10	—	177	172	5	20	20	—	8	6	2	2	1	1	4	—	—
Trst	104	89	15	34	27	3	4	25	29	4	11	9	2	25	23	2	3	3	—	2	2	—	—	—	—
Gorica in Gradiščansko	233	107	126	119	9	6	104	15	15	—	79	63	16	14	14	—	6	6	—	—	—	—	3	—	—
Istria	249	133	116	132	17	2	113	25	25	—	76	75	1	9	9	—	4	4	—	3	3	—	2	—	—
Tirolsko	1.116	606	510	502	23	3	476	44	44	—	490	462	28	67	64	3	13	13	—	—	—	—	7	6	1
Predarlško	209	109	100	83	4	1	78	64	62	2	51	34	17	9	7	2	2	2	—	—	—	—	2	—	—
Češko	5.005	2.231	2.774	3.307	539	182	2.586	454	450	4	575	574	1	379	378	1	276	276	—	14	14	—	9	5	4
Moravsko	2.424	1.425	999	1.379	396	114	869	332	332	9	446	439	7	165	165	—	98	98	—	4	4	—	7	7	—
Šlezija	631	296	335	393	59	14	320	110	110	—	63	63	—	34	33	1	30	30	—	1	1	—	4	—	—
Galicija	4.231	2.572	1.659	3.303	1.660	149	1.494	102	102	—	576	563	13	192	189	3	49	49	—	9	9	—	23	16	7
Bukovina	752	276	476	581	107	2	472	58	58	—	85	83	2	22	22	—	4	4	—	2	2	—	8	7	1
Dalmacija	402	181	221	260	44	—	216	45	46	1	78	74	4	15	13	—	4	4	—	1	1	—	5	5	—
Skupaj	19.091	9.904	9 187	12.240	3.222	612	8.406	1.451	1.411	40	3.511	3.408	108	1.216	1.194	22	616	614	2	57	55	2	99	78	21
Spremembe v letu 1913:																									
Prirastek	686	560	126	248	126	6	116	68	68	—	194	191	3	123	122	1	47	47	—	6	6	—	6	5	1
Razdružitve	433	394	39	134	102	13	19	86	85	3	108	104	4	68	68	—	32	32	—	5	6	—	3	3	—
Stanje 1. januarja 1913	18.838	9.738	9.100	12.126	3.198	619	8.309	1.469	1.426	43	3.425	3.321	104	1.161	1.140	21	601	599	2	56	54	2	96	79	20

Pri razdružitvah je bilo zopet kmetijsko zadružištvo v primeri s svojim številom najmanj prizadeto; razdružilo se je le 0'2⁰/₀ rajfazenovk in 3'2⁰/₀ raznih drugih kmetijskih zadrug. Posojilnic po sistemu Schulze-Delitzsch se je razdružilo 3⁰/₀, stavbenih zadrug 5'3⁰/₀, konzumov 5'8⁰/₀, obrtnih zadrug 5'9⁰/₀ in ostalih raznih zadrug 8'9⁰/₀.

Vse vrste zadrug so torej malo narastle, le pri konzumih je bilo več razdružitev ko ustanovitev. To kaže, da so neugodne gospodarske razmere l. 1913 zadele najtežje ravno najrevnejše sloje prebivalstva, iz katerih imajo konzumne zadruge svoje člane. Razvoj avstrijskega zadružištva nam torej kaže, kar se njegovega števila tiče, v l. 1913 sledečo sliko: (Glej na prejšnji strani!)

Pripomnimo, da je znašal prirastek pri zadrugah z omejeno zavezo 5'7⁰/₀, razdružilo se jih je po 4⁰/₀; pri zadrugah z neomejeno zavezo je bilo to razmerje v odstotkih kakor 1'4:0'4.

Prirastek zadrug v posameznih avstrijskih deželah je bil zopet različen. Na Češkem je znašal 26'9⁰/₀, bilo je pa tam tudi 25'1⁰/₀ vseh razdružitev; na Galicijo odpade 26⁰/₀ prirastka in 29'5⁰/₀ razdružitev. Na Moravskem znaša prirastek 10'5⁰/₀ in razdružitev 9'9. Na Kranjskem se je znižalo število zadrug za 0'2⁰/₀, v Trstu 4'6⁰/₀, na Goriškem in Gradiščanskem za 0'4⁰/₀, v Istri za 3'2⁰/₀ in v Dalmaciji za 1⁰/₀; v vseh drugih deželah je bilo nekaj prirastka.

Zanimala bo naše bralce tudi spodaj stoječa tabela, ki deli avstrijske zadruge po narodnostih, odnosno po jeziku, v katerem so registrirane. Tabela nam kaže, da je bilo l. 1913 izmed vseh zadrug 34'7⁰/₀ nemških, 28'1⁰/₀ čeških in 15'5 poljskih; slovenskih je bilo 5⁰/₀; italjanskih 4'8, hrvaških in srbskih 2'6⁰/₀ in rumunskih 1'1⁰/₀.

Avstrijske zadruge po narodnostih.

Dežele	nemških	čeških	poljskih	rusinskih	slovenskih	hrvaških in srbskih	rumunskih	italijanske	Skupaj
Sp. Avstrijsko { Dunaj	331	20	—	—	—	1	—	—	352
{ izv. Dunaja	1.252	4	—	—	—	—	—	—	1.256
Zg. Avstrijsko	432	—	—	—	—	—	—	—	432
Šolnograško	103	—	—	—	—	—	—	—	103
Štajersko	599	—	—	—	257	—	—	—	856
Koroško	250	—	—	—	42	—	—	—	292
Kranjsko	19	—	—	—	425	—	—	—	444
Trst	5	—	—	—	44	1	54	—	104
Gorica in Gradišansko	4	—	—	—	136	—	93	—	233
Istra	8	—	—	—	52	95	94	—	249
Tirolsko	454	—	—	—	—	—	662	—	1.116
Predarelsko	209	—	—	—	—	—	—	—	209
Češko	1.488	3.517	—	—	—	—	—	—	5.005
Moravsko	77	1.687	—	—	—	—	—	—	2.424
Šlezija	320	144	167	—	—	—	—	—	631
Galicija	175	—	2.760	1.296	—	—	—	—	4.231
Bukovina	240	—	17	277	—	—	—	218	752
Dalmacija	—	—	—	—	—	396	6	—	402
Skupaj	6.626	5.372	2.944	1.573	956	493	909	218	19.091

Pregled o razvoju zadružništva na Avstrijskem od leta 1873 do konca leta 1913 nam nudi sledeča tabela:

Leta	zadruge	leta	zadruge	leta	zadruge	leta	zadruge	leta	zadruge
1873	169	1881	1.189	1889	1.743	1897	4.982	1905	10.899
1874	849	1882	1.248	1890	1.898	1898	5.709	1906	11.576
1875	1.004	1883	1.307	1891	2.060	1899	6.638	1907	12.568
1876	1.071	1884	1.382	1892	2.339	1900	7.502	1908	13.754
1877	1.114	1885	1.436	1893	2.673	1901	8.338	1909	15.122
1878	1.127	1886	1.494	1894	3.124	1902	9.110	1910	16.469
1879	1.122	1887	1.539	1885	3.660	1903	9.629	1911	17.841
1880	1.155	1888	1.608	1896	4.218	1904	10.273	1912	18.837
								1913	19.091

Leta 1913 se je tudi ustanovilo več zadružnih zvez, tako v Celovcu, Lvovu in Černovicah; razen tega sta se ustanovili dve zvezi obrtnih zadrug (v Lincu in Ustju ob Labi) in v Lvovu zveza konzumnih zadrug. Dve zvezi kmetijskih zadrug, ena v Inomostu in druga v Visokem Mytu ste se združili.

Perocid kot nadomestilo modre galice.

Dvorni svetnik v c. kr. poljedelskem ministerstvu Karl Portele piše v »Allgemeine Weinzeitung«: C. kr. postaja za kmetijsko bakteriologijo in varstvo rastlin na Dunaju, c. kr. kmetijsko kemično preskuševališče v Gorici, c. kr. kmetijsko učilišče in preskuševališče v Spljetu, kmetijsko učilišče v Sv. Mihaelu ob Adiži so že več let sem preskušala perocid kot nadomestilo pri zatiranju peronospor. Letošnje leto, ko se je pokazalo veliko peronospor, so se ti poskusi z uspehom končali, tako da lahko smatramo perocid kot izvrstno nadomestilo modre galice v boju proti peronospori.

Že dolgo smo gojili željo najti kakšen preparat, ki bi ne vseboval bakra, a bi ga vendar lahko priporočali v boju proti peronospori. Ta želja se nam je sedaj izpolnila. Ker ni izključno v današnjih izvanrednih razmerah gotovo pomanjkanje bakrenega vitrijola, je toliko bolj razveseljivo, da se je našlo primerno nadomestilo. Povrh tega je perocid zdatno cenejši ko modra galica in bode vsled tega prodaja perocida tudi ugodno vplivala na cene modre galice. Kmetijska preskuševališča in učilišča, ki so se s to zadevo bavila, zaslužijo za to popolno priznanje in zahvalo.

Ves ta dolgi čas, kar se bavim z zatiranjem peronospor, se še nikoli nisem zavzel za kako nadomestilo preskušene modre galice, dasiravno si v teh zadevah že lahko dovolim kako besedo.

Če torej danes spregovorim in novo sredstvo toplo priporočam, storim to iz sledečih nagibov: resni možje, sporazumno s katerimi pišem te vrstice, so na podlagi opazovanj odločno dognali, da je perocid izvrstno učinkujoče sredstvo; dalje, da se ga pripravlja za škropljenje na isti način ko modro galico, da je cenejši ko ista in da gre konečno za preparat, kateri ne vsebuje nobenega bakra.

Prav toplo pozdravljam, da so izdelovalci tega preparata, »Združene kemične tovarne Laudau, Kreidl, Heller & Cie na Dunaju, Floridsdorf« še le po zaključenih poskusih stopili s svojim izdelkom pred širšo javnost, tako da se sredstvo ne bo preskušalo še le na stroške interesentov, kar se je v podobnih slučajih žal že mnogokrat zgodilo.

Surovina, iz katere se perocid izdeluje, je peskovita, kristalna, kovinasto blesteča rudnina po imenu »monacit«; ta predstavlja cerutorijum fosfat in se ga dobiva po naplovljenem pesku ob različnih vodah, zlasti v Braziliji mehaničnim putem. Iz monacita se dobiva torova prst, ki služi za izdelovanje mrežic v Auerjevih plinovkah. (Te mrežice obstoje iz 99% torove prsti in 1% ceroksida.) Pri dobi-

vanju torove prsti iz monacita pa odpade cela vrsta redkih prsti, ki jih imenujemo s skupnim imenom »ceritove prsti«; te vsebujejo okside od zelo redkih elementov cer, didym in lanthan. Te ceritove prsti, katere se dado zelo težko ločiti, tvorijo v obliki sulfatov perocid; isti je kristalničen, bel prašek slabotne rdeče barve.

Za škropljenje se perocid pripravlja na popolnoma enak način kakor modra galica.

Pri razpuščanju perocida se postopa tako: Primerna množina kristalne soli se spravi v žakliček in obesi v vodi. Neutralizira se ta raztoplina z gosto apnenico. Za poskušnjo, če je tekočina dovolj neutralizirana ali ne, služi lakmusov ali fenolftalejinov papir. Primerno je zmešati raztopljen perocid v apnenico; to obratno postopanje bi se moralo pravzaprav uvesti tudi pri pripravljanju modre galice za škropljenje.

Glasom spisa c. kr. višjega nadzornika Fr. Gvozdenoviča s kmet.-kemičnega preskuševališča v Gorici, kateri mi je bil doposlan in bode v kratkem na primernem mestu priobčen, se pravilno pripravljen perocid za škropljenje drži kako dolgo kdo hoče. V tekoči vodi plavajoči nežni perocidovi kosci se ne spremenijo in ne spoprimajo, dočim se modra galica rada zopet skristalizira, če je razpuščena dalje časa stala in ni več primerna za škropljenje, ker se ne drži na trsu. Tekoč in z apnom zmešan perocid imamo torej lahko dalje časa v zalogi, ne da bi se njegova porabnost le količikaj spremenila. Da pa je učinkovitost toliko bolj zasigurana se priporoča perocidovo tekočino bolj gosto pripraviti ko modro galico. Kjer se je 1 kg bakrene galice porabilo, naj se porabi $1\frac{1}{2}$ kg perocida; kjer se je škropilo z 2% raztopino iz bakrenega vitrijola, naj se škropi s 3% raztopino iz perocida.

Na Dunaju se prodaja perocid po K 40.— za 100 kg loco Floridsdorf ali Hetzendorf. Ako vzamemo ceno modre galice po K 70.— za 100 kg, potem stane modra galica po 100 l 2% raztopine K 1.40, dočim bi stal perocid v 3% raztopini 100 l K 1.20. Perocid pride torej za škropljenje prilično 15% ceneje. Ako bo pa cena modre galice še narastla, bo pa to razmerje še ugodneje.

Priporočati bi bilo torej vinogradnikom, da naj stvar prevdarijo, predno se preskrbe za prihodnje leto z modro galico. Nakup perocida na debelo posreduje tudi Zadrúžna Zveza v Celju.

Moratorij od 25. novembra 1914.

I.

Dne 25. novembra 1914 je izšla v številki 321 drž. zak. nova cesarska naredba, s katero se plačevanje zasebnih denarnih terjatev iz časa pred 1. avgustom 1914 na novo uredi. — Podlaga tej ureditvi je ostala ista, kakor v zadnjih cesarskih naredbah od 27. septembra 1914 in od 13. oktobra 1914, določbe so ostale večinoma neizpremenjene, tako da se lahko sklicujem na razpravo o moratoriju v zadnjih dveh številkah »Zadruga«.

Glavne izpremembe so te-le:

Koliko in kdaj je treba plačati od moratoriju podvrženih terjatev iz časa pred 1. avgustom 1914?

Plačati je treba poleg četrtinke (25 %) terjatve po zadnjem moratoriju daljnih 25 %, torej skupaj 50 %. To povišanje plačilnega zneska od 25 % na 50 % pa velja samo glede terjatev, ki so zapadle v plačilo v mesecu avgustu, septembru in oktobru.

Glede menic velja isto, samo da je tam plačati daljnih 25 %, pa najmanj 100 K.

Plačilni roki za ta daljna odplačila so:

dne 14. grudnia 1914, ako je zapadla terjatev najkasneje 14. avgusta 1914,

tisti dan mesca decembra, ki odgovarja po številu dnevu zapalosti, ako je zapadla terjatev med 14. in 31. avgustom;

pri terjativah, ki so zapadle v septembru in oktobru 1914, je plačati daljnih 25 % v mesecu prosincu 1915 tisti dan, ki odgovarja dnevu zapalosti.

Plačilo ostanka do 30. novembra zapalih terjatev in onih terjatev, ki zapadejo v plačilo v decembru 1914 in v prosincu 1915, je odloženo do 31. prosinca 1915.

Iz moratorija izvzete terjatve.

Tozadevno je ostalo pri starem.

Novo je le, da se sme terjati ne samo obresti od vseh vknjiženih terjatev, ampak da smejo kreditne zadruga terjati obresti in odplačila na kapital tudi od onih oseb, ki so v javnih ali zasebnih službah stalno nastavljene in se njih dohodki od 1. avg. t. l. naprej niso bistveno znižali.

Koliko se sme vzdigniti na tekoči račun?

Ostalo je pri starem.

Novo je:

- a) Obresti od naloženega denarja se sme vzdigniti le od drugega polletja 1914, in sicer še-le po 31. grudnu 1914. Glede obresti od prvega polletja velja isto, kakor glede kapitala; te obresti so že pripisane ali se pripišejo k kapitalu in se smejo potem s kapitalom vred vzdigniti vsak mesec pri bankah 5 ‰, najmanj 400 K, pri drugih denarnih zavodih 2 ‰, najmanj 200 K, pri rajfajzenovkah do 50 K.
- b) Od tekočega računa se lahko vzdigne v vsakem mescu do 20 ‰ dne 1. avgusta 1914 obstale vloge v tekočem računu, ako se denar nujno rabi za vzdrževanje upnikovega podjetja.
- c) V času med 1. decembrom do konca prosinca 1915 smejo vzdigniti 25 ‰ dne 1. avgusta 1914 ostale vloge v tekočem računu oni zavodi, ki potrebujejo denar za izplačilo vlog v tekočem računu. Preodkaze iz enega tekočega računa na drug tekoči račun ali preodkaze potom izročitve denarja za sprejem upravičene blagajne je za davke in državna posojila brez omejitve izvršiti.

Kako je z izplačili na hranilne knjižice?

Je ostalo pri dosedanjih določbah; — izplačati je torej tudi za naprej pri bankah in hranilnicah 5 ‰, najmanj 200 K, pri drugih denarnih zavodih 2 ‰ najmanj 100 K, pri rajfajzenovkah do 50 K.

Obresti od vlôg je izplačati le za drugo polletje 1914 po 31. decembru 1914; glede obresti 1914 za prvo polletje velja isto kakor glede kapitala.

Kako je z menicami in čeki?

Tozadevno je ostalo pri dosedanjih določbah. Kakor uvodoma povedano, je plačati pri menicah daljnih 25 ‰, ako so zapadle v mescih avgustu, septembru in oktobru. — Glej odstavek 1. Pr menicah, ki so zapadle v mescih novembru, decembru in prosincu je plačati kakor dosedaj samo 25 ‰.

Delno plačilo je sprejeti in potrditi na prepisu menice. Neplačane menice je protestirati.

Kako je z obrestmi pri odloženih plačilih?

Plačati je postavne ali pogojene višje obresti. — Kassaskonto se ne sme odtegniti, ako se je dolžnik poslužil pravic iz moratorija.

Drugih določil, ki bi bile posebne važnosti za zadruga in bi se od dosedaj veljavnih posebno razlikovale, novi moratorij nima.

Dr. Anton Božič.

II.

»Gerichtshalle« prinaša zelo pregledno sliko za moratorij. Menda ne bo odveč, ako objavi tudi »Zadruga« dotično tabelo, iz katere je takoj razvidno, kedaj je treba plačati terjatve, ki so nastale pred 1. avgustom 1914 in ki so zapadle v plačilo v času od 1. avgusta 1914 do 31. januarja 1915.

Terjatev zapade do 14. avgusta 1914, tedaj je plačati:

- 10⁰/₀ dne 14. oktobra 1914.
- 15⁰/₀ dne 14. novembra 1914.
- 25⁰/₀ dne 14. decembra 1914.
- 50⁰/₀ dne 31. januarja 1915.

Pri menicah in čekih pa:

- 25⁰/₀ (najmanj 100 K) dne 14. oktobra 1914.
- 25⁰/₀ (najmanj 100 K) dne 14. decembra 1914.
- 50⁰/₀ dne 31. januarja 1915.

Terjatev zapade v času od 15. avgusta 1914 do 31. avgusta 1914, tedaj je plačati:

- 25⁰/₀ 61. dan po zapalosti.
- 25⁰/₀ isti dan v mescu decembru 1914, ki nosi število datuma zapalosti.
- 50⁰/₀ dne 31. januarja 1915.

Pri menicah in čekih pa:

- 25⁰/₀ (najmanj 100 K) 61. dan po dnevu zapalosti.
- 25⁰/₀ (najmanj 100 K) isti dan v mescu decembru 1914, ki nosi dnevno število datuma zapalosti.
- 50⁰/₀ dne 1. februarja 1915.

Terjatev zapade v času od 1. septembra 1914 do 30. septembra 1914, tedaj je plačati:

- 25⁰/₀ 61. dan po dnevu zapalosti.
- 25⁰/₀ isti dan v mescu januarju 1915, ki nosi dnevno število datuma zapalosti.
- 50⁰/₀ dne 31. januarja 1915.

Pri menicah in čekih pa:

25% (najmanj 100 K) 61. dan po dnevu zapalosti.

25% (najmanj 100 K) isti dan mesca januarja 1915,
ki nosi dnevno število datuma zapalosti.

50% dne 1. februarja 1915.

**Terjatev zapade v času od 1. do 14. oktobra 1914, tedaj je
plačati:**

25% dne 14. oktobra 1914.

25% isti dan v mescu januarju 1915, ki nosi dnevno
število datuma zapalosti.

50% dne 31. januarja 1915.

Pri menicah in čekih pa:

25% (najmanj 100 K) dne 14. oktobra 1914.

25% (najmanj 100 K) isti dan v januarju 1915, ki
nosi dnevno število datuma zapalosti.

50% dne 1. februarja 1915.

**Terjatev zapade v času od 15. do 31. oktobra 1914, tedaj je
plačati:**

25% na dan zapalosti.

25% ravno isti datum v mescu januarju 1915.

50% dne 31. januarja 1915.

Pri menicah in čekih pa:

25% (najmanj 100 K) na dan zapalosti.

25% (najmanj 100 K) isti dan v mescu januarju 1915.

50% dne 1. februarja 1915.

**Terjatev zapade v času od 1. do 30. novembra 1914, tedaj je
plačati:**

25% na dan zapalosti.

75% dne 31. januarja 1915.

Pri menicah in čekih pa:

25% (najmanj 100 K) na dan zapalosti.

75% dne 1. februarja 1915.

**Terjatev zapade v času od 1. decembra 1914 do 31 januarja
1915, tedaj je plačati:**

Celo tirjatev dne 31. januarja 1915.

Pri menicah in čekih pa:

Celo tirjatev dne 1. februarja 1915.

Dr. Ernest Kalan.

Zadružne in razne gospodarske vesti.

Boj proti razkosavanju kmečkih posestev za čas vojne.

Poljedelsko ministerstvo je razposlalo pod številko 47.090 z dne 28. oktobra vsem zadružnim zvezam okrožnico, v kateri opozarja na škodljive posledice razkosavanja kmečkih posestev za čas vojne. Poljedelsko ministerstvo pravi: »Cela vrsta kmetov je že padla v vojni in tudi bodočnost bo še zahtevala marsikatero žrtev. Bati se je, da bodo vdove pod neposrednim utisom smrti svojega moža prodajale posestva. K temu se bode jedna ali druga tem lažje odločila, ker je vsled velikega pomanjkanja delavcev na kmetih prav težko gospodariti. Ta položaj bodo skušali izkoristiti razni mešetarji, da bi posestva sedaj po ceni nakupili in po sklepu miru razkosali. Že z razglasom poljedelskega ministerstva z dne 2. aprila 1912 št. 14.551 se je kmetijskim korporacijam nujno priporočalo, naj nastopajo v svojem delokrogu proti razkosovanju kmečkih posestev. Sedaj je to zaradi izvanrednih razmer toliko bolj potrebno. Zadružništvo mora gledati na to, da se vsaj do konca vojne kmečka posestva ne razkosavajo in da ne prehajajo v nepoklicane roke. Kmečke zadruge bi naj pazile, da bi zvedele za vsako prodajo posestev in bi naj skrbele pri licitacijah vsaj za kupce iz kmečkih krogov. Prebivalstvo bi se naj tudi potom kmečkih časopisov in z medsebojnim poukom opozarjalo na to, da se v vojni dostikrat dogajajo slučajji, ko za mrtve razglašeni vojaki niso padli, temveč se nahajajo v vojnem ujetništvu. Bilo bi žalostno, ako bi se dozdevno padli vojak vrnil domu in bi našel svoje posestvo v tujih rokah. Ako bi se pa kaka kmetija, čije lastnik je zagotovo v vojni padel, na noben način ne dala držati, naj skrbe zadruge zato, da se vsaj ne bo tako prodala, da bi bile vdove in sirote oškodovane. Naj se v strokovnih kmetijskih časopisih opozarja ljudstvo nato, da je vsaka prenagljena prodaja posestev škodljiva in da je treba pred njo vprašati pri kmetijskih zadrugah ali pri vodstvih kmetijskih društev in podružnic za svet. Zadružne zveze se naprošajo, da naj prodaje posestev s pomočjo članic zasledujejo in v slučaju, da bi se pri tem pokazale škode za kmečko prebivalstvo, takoj obveščajo poljedelsko ministerstvo v svrhu primernih odredb. Zadružne zveze pa naj tudi priporočajo članicam, da naj ne podpirajo samo vdov po padlih vojaki, temveč tudi žene onih, ki so še pod zastavami, z besedo in dejanjem.«

Novi konkurzni red. Dne 10. dec. 1914 je v št. 337 drž. zakonika izdala vlada na podlagi § 14 drž. osnovnega zakona od 21. grudna 1867 drž. zak. 141 novi konkurzni red, ki stopi v veljavo s 1. prosincem 1914. Do sedaj veljavni konkurzni red je bil v marsikaterem oziru zastarel in okoren. Potreba za izdajanje novega konkurznega reda je bila očitna in nujna, posebno v očiti krizi, v katero nas privede vojni čas. — Novi konkurzni red je za celo narodno gospodarstvo, tudi za združništvo velikega pomena. Zato hočem v eni prihodnjih števil glavnih določb konkurznega reda na kratko, seveda bolj splošno pojasniti. Dr. Božič.

Vinske cene. V »Allgem. Weinzeit.« pravi nek poročevalec iz Štajerske: »Najbrž se bodo vinske cene prav dobro okrepile, če ne bodo naraščale. Sedaj se sicer popije manj vina, pa ob nastopu zime bode konzum zopet večji. Množica bolnišnic in zdravilišč za vojake bo tudi rabila vina. Letina v Nemčiji in Švici je bila slaba; zlasti v Nemčiji bodo kupovali naše vino. Zato ne prodajajmo prehitro letošnjega pridelka!«

Zadruga za kuhanje sadnega žganja na Ogrskem. Na Ogrskem je bilo letos obilo sadja. Da bi kmetje lažje kuhali iz sadnih tropin, sliv itd. žganje, je dovolil ogrski finančni minister splošno prodajo žganja v zaprtih steklenicah tudi na drobno. Morajo pa za kuhanje takega žganja ustanoviti zadruga, ki so zmožne nastaviti primerne poslovodje.

Sadjarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju drevja, v cepljenju in gojitvi drevja v drevesnici. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1915. Sprejme se 6 vajencev v starosti od 16 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Kandija na Kranjskem, do 5. januarja 1915.

Viničarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče iz vinogradnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1915. Sprejme se 8 učencev v starosti od 16 let naprej. Viničarski učenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Kandija na Kranjskem, do 5. januarja 1915.

Splošna zveza avstrijskih zadrug na Dunaju je imela v soboto 12. decembra svoj redni občni zbor. Na njem je poročal med drugim tudi g. dr. E. Kalan iz Celja o razsodbi upravnega sodišča glede eskompta menic pri posojilnicah.

Smrt znamenitega italjanskega zadrugarja. V Milanu je umrl Luigi Buffoli, ki ga imenujejo očeta konzumnega zadružništva v Italiji. Držeč se naukov »rochdalske šole«, je ustanovil v Milanu l. 1886 »Unione Cooperativa«, ki je danes največja konzumna zadruga v Italiji. Ustanovil je nadalje ljudski hotel (Albergo Populare), spravil sredstva skupaj za prenočišča revežem (Dormitorio Populare), ustanovil celo kolonijo hiš za stanovanja revnim slojem. Za unovčevanje vina ubogih vinogradnikov je ustanovil veliko kletarsko zadrugo v Milanu, ki ima danes podružnico celo v Berolinu. Po svojem političnem mišljenju je bil Buffoli socialist.

Nakup vina za armade. Ogrskemu poljedelskemu ministerstvu se je posrečilo pripraviti armadno vodstvo do tega, da bode nakupovalo za armado rdeče vino in ga bode pošiljalo k armadi v vlakih, ki bodo vozili do 1.200 hl. Ker na bojnem polju ni časa raztakati, se bode vino poslalo v sodih, ki merijo do 3 hl. Oni ogrski vinogradniki, ki imajo rdeče vino naprodaj, se imajo javiti pri politični oblasti; vzorci se pošljejo poljedelskemu ministerstvu. Kakor poroča »Ogrska agrarna korespondenca«, je ta akcija takoj zdatno zvišala vinske cene. Vino je dobro sredstvo proti nalezljivim boleznim in sploh dobro učinkuje na moža, ako se ga zmerno užije. In za to že skrbi armadno vodstvo, zato bi bilo tudi pri nas enakih nakupov želeti.

Užitninski davek na vino in meso v l. 1913. Po poročilu finančnega ministerstva je znašal užitninski davek na vino, mošt in sadjevec na Avstrijskem v l. 1913 12,363.072 K, kar znači napram l. 1912 zmanjšanje za 1,199.876 K. Največ tega davka je dalo mesto Dunaj, namreč 4,787.681 K, potem pride Sp. Avstrijsko brez Dunaja, mesto Trst in na četrtem mestu Štajerska. Užitninskega davka na meso je bilo 19,042.832 K, torej za 223.825 K več ko l. 1912. Tudi tega davka je plačalo največ milijonsko mesto Dunaj, namreč 8.772.597 K; za njim pride kraljevina Češka.

Cenjene naročnike opozarjamo, da smo priložili današnji številki položnice in prosimo, da bi se nam nakazala zaostala naročnina.